

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, vtorek, četrtek in soboto, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele ali v Mariboru s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. Za tuje dežele za celo leto 12 gold., za pol leta 6 gold., za četrt leta 3 gold. 25 kr. a. v. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska. 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štampilj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Mariboru, v koroški ulici hišn. št. 220.

Opraviništvo, na katero najse blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v tiskarnici: F. Skaza in dr., v koroški ulici hišn. št. 229

Občni zbor delniškega društva „Narodna tiskarna“

je bil 14. t. m. v Ljubljani. Predsednik do-zdanjega osnovalnega odbora g. dr. Razlag je zbor, katerega se je osobno udeležilo okolo 50 delničarjev, najznamenitejših rodoljubov iz vseh krajev Slovenije, odprl ob 5ih popoldne in po kratkem ogovoru dal besedo g. tajniku, da o se-danem delovanju in stanju društva poroča.

G. tajnik, dr. Vošnjak bere sledeče:

Poročilo

osnovalnega odbora delniškega društva „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.

Slavni občni zbor!

Predno poročam o delovanju osnovalnega od-bora „Narodne tiskarne“ naj mi bode dovoljeno, v kratkih besedah načrtati zgodovino političnega lista „Slov. Naroda“ in sukcesivno razvoj tega podvzetja.

Ko se je l. 1861 v Avstriji začela ustavna doba in vse političsko gibanje živahnejši postajati, so se povsod na podlagi nove tiskovne postave, ktera je kljub velikim pomanjkljivostim vendar še precej roke odvezala pisateljem, novi časopisi ustanovili. Tudi mi Slovenci smo čutili potrebo večjega polit. lista, da bi se krepkeje v bran posta-vili nasprotnikom in hitreje se jali političsko omiko med narodom. Prvi poskus se je storil l. 1863; pokojni Miroslav Vilhar ustanovil v Ljubljani dva-krat na teden izhajajoči list „Naprej“. Pa tiskovne pravde so ga kmalu zadušile. Ker se po prene-hanji „Naprej-a“ nij našla v Ljubljani moč, ki bi nadaljevala izdavanje pol. časopisa, žrtvoval se je Andrej Einspieler v Celovcu in sredi januarja 1865 „Slovenca“ začel razpošiljati med slovenski svet po dvakrat na teden. List se je hitro prikupil in v 3. letu izlazenja dospel do toliko naročnikov, da bi odslej lahko bil shajal in se tudi povečšal.

Pa po narodnih nasprotnikih oplášeni tiskar je naenkrat leta 1867 odpovedal tisk in ker se v Ce-lovcu nij dobil drugi tiskar, je moral ponehati „Slo-venec“. Med tem časom pa se je od leta do leta množila slovenska inteligencija, ki je živo čutila potrebo večkrat na teden izhajajočega izključivo polit. organa. Pri vseh narodnih shodih poudar-jala se je ta misel, zlasti ko so leta 1866 bili de-želni zbori razpuščeni in nove volitve razpisane. Pri agitacijah kazalo se je, kako važen faktor v javnem življenju je tiskana beseda, koliko poduka je še treba na kmetih in po mestih, da se oživlja in utrdi narodna zavest. Posebno za mestne pre-bivalce, katerim se vsak dan v roke silijo na-sprotni organi s nesramnim psovanjem narodnega delovanja, ne more zadostovati tednik in sploh ne more zanimati omikanca in meščana to, kar se kmetu prikupi in narobe. Na mejah pa, kjer so medsobni narodni boji najbolj intenzivni, so čas-niki edini pogoj vspešne obrambe proti tujemu na-silstvu. Naravno je tedaj, da v Mariboru, katero Nemci in Slovenci imenujejo svojo okrajno trd-njavo, je ideja, ki je sklila v mnogo rodoljubnih srcih, se vplamtela in da je ravno v Mariboru se ustanovil politički list.

Po nastopu Beusta smo Slovenci, kot fede-ralisti, tem bolj potrebovali političkega glasila, čem silneje je žugala po dualizmu uvédena hegemonija vse nenemške in nemagjarske narode zatreti in čem manj odločno je bilo postopanje slovenskih državnih poslancev na Dunaji.

Ko je tedaj g. dr. Dominkuš iz Maribora sklical koncem leta 1867 rodoljube na posveto-vanje v Celji, zbrali so se od raznih strani in sklenili ustanoviti pol. list, ki bi iz začetka po trikrat na teden izhajal, se pa pozneje, kakor hitro bodo to dopuščale okolščine, spremenil v dnevnik. Kajti slovenski dnevnik, ki bi vsak dan izhajajočim nemškim listom tudi vsak dan branil pravice Slovencev, je že tačas bil cilj, do katerega

moramo dospeti, ako hočemo uspešno se braniti in pol. omiko širiti v kroge, ki so nam zdaj še zatvoreni. Rodoljubi pri shodu v Celji pa so že tačas tudi spoznali, da brez lastne tiskarne bo list le težko shajal in v vedni nevarnosti, da se mu ne pripeti enaka osoda z nekdanjim „Slovenecem“. Zato so že pri tem shodu koncem leta 1867, ko se nikjer drugod še mislilo ni na narodno ti-skarno, sklenili, če mogoče ob enem s političkim listom tiskarno ustanoviti. Da bi se potrebni novci dobili za to podvzetje, se je napravilo komanditiško društvo s kapitalom od 12000 gld. v deležih po 250 gold. Pričelo se je nabiranje deležnikov po vsem Slovenskem, a žalibože se nij posrečilo, ves potrebni kapital skupaj spraviti. Da pa svet po-zve, s kakimi žrtvami se je „Slov. Narod“ usta-novil in kdo so bili tisti rodoljubni možje, ki se nijso prestrašili teh za posamezne izvenredno veli-kih žrtev, povem tu njih imena, da se ohranijo v zgodovini našega podvzetja, katerega prvi ustanov-niki so bili oni. V komanditno društvo, ki sta ga imela pred javnostjo reprezentirati g. dr. Vošnjak in Ivan Žuža, so stopili in večidel tudi svoje de-leže vplačali:

Gosp. dr. Ferdinand Dominkuš . . .	1000 gld.
„ dr. V. Pavlič v Velikovecu . . .	500 „
„ Josip Gorup v Trstu . . .	500 „
„ dekan J. Rozman v Konjicah . . .	500 „
„ dr. J. Vošnjak . . .	250 „
„ Ivan Žuža v Žavci . . .	250 „
„ dr. St. Kočever v Celji . . .	250 „
„ Fr. Kapus v Celji . . .	250 „
„ dr. Muršec v Gradcu . . .	250 „
„ dr. Ploj v Ptui . . .	250 „
„ dr. Ipavc in M. Kavčič pri sv. Jurji . . .	250 „
„ dr. F. Radej v Mariboru . . .	250 „
„ Slavoljub Knez, notar pri sv. Lenartu . . .	250 „
„ Božidar Rajč pri sv. Barbari . . .	250 „
„ Al. Lenček na Blanci . . .	250 „
„ J. Lipold v Mozirji . . .	250 „

Listek.

Slovenska Švica.

V zmirom množecem se številu prihajajo omi-kani tujci in našinci iz daljnih krajev ogledovat in občudovat krasne solčavske planine, ktere so najvišje na slovenskem Štajerji ter glasovite za-radi svojega divje romantičnega obraza. Da, v istini ponášamo se lahko Slovenci z njimi in je spo-štujemo našo „Švico slovensko“, ki je gotovo vredna, da jo obiskujemo pogosto; kajti tukaj živi še po jeziku in duhu krepko slovensko koleno neoskru-njeno po zapeljivih tujih šegah in razvadah.

Obiskati „Švico slovensko“ bil je tudi nam peterim mladim ljudem mikaven povod, da smo nastopili težaven pot v solčavske planine. Iz Mo-zirja do Ljubnega je še cesta dobra, pa za Ljub-nim do Luč je za vožnjo malo rabljiva in nevarna, ker suče se med visokimi hribi na kamenitih oba-lah od skale do skale bobneče in peneče se Savi-nje, kar mika tujčevo tacega prizora nikoli še ima-jóče oko. Savinja tu nij več ugodna plavéní, le platanice po nji še spravljajo drvarji. Pri Lučah, lepi snažni vasi z župnijsko cerkvijo, loči se Luč-nica od kranjske meje pritekoča od Savinje. Ker smo hoteli iti na 7429 čevljev visoko Ojstrico, za-pustiti smo morali Savinjo ter dalje potovati kraj

Lučnice. V Lučah pridruži se nam dijakom pri-jazni domači duhovnik namenjen tudi na Ojstrico ter nam oskrbi spretnega vodnika in močnega hra-nonosca. Tako je štela naša družba osem oseb.

Drugi dan, bilo je 21. avgusta, odrinoli smo veselega srca iz Luč. Jasno ko ribje oko je bilo nebo in solnce je že segrevalo. Kake male pol ure gremo še kraj Lučnice. Sedaj pa, dragi po-tovalec, moraš začeti v hrib, na katerega vrhunec še le dospeš v kakih sedmih urah. Vsaka s'o-pinja deloma med hladnimi smerekami deloma tik vročega skalovja te vzdigne višje, dokler da doj-deš na lepo zeleno Planico, kjer stanuje premožen kmet Planinšek kot graščak v sredini svojega 365 oralov velicega posestva. Gostoljubno te sprejme, ako v tvojih žilah teče neskarvarjena kri slovenska, ker je narodnjak. Ta je najvišje stanujoči kmet in od tod naprej ne najdeš več nikake hiše raz-ven bajtic pastirskih. S Planice dalje začne se težavniša hoja. Steza zeló strma zgubljava se, ker po nji le pastirji gonijo svojo čedo vsako leto enkrat gori in doli. Tu še nahajaš mnogo smerečja in borovja in pa dosta perholjadi in suholjadi sta-rih dreves, za ktere se ne briga skrbeča roka člo-veška. Tako prideš na goro Rebro, ki daje proti južni strani krasen razgled. Vidiš tamkaj visok z drevjem obrašen Rogac in zelen Podvolovlek, kjer so ovčarji in volarji s svojo živino. Z Rebra

dalje hitečemu stoji ti na desni skalnati Tolsti vrh, na levi pa nižje bregovje še zeleno. Sedaj začne premenjavati se rastlinstvo. Čarobno duh-teče, z rajskimi barvami pisane planinske cvetlice kinčijo stezo, redek rasen mecesen, le košutje (pi-nus humilis) vije se po skalovji, da zakriva belo golino. Nahajaš vže snega po globokih zijavkih, s katerim si lahko žejo gasiš, posebno ako pome-šaš vinsko kapljico s snegom, imaš kaj hladiven požirek. S hitrostopom naprej korakajočemu spre-mene se ti tudi tla v trdo breberišče in s trudom dojdeš na Desko, s ktere vidiš proti severu zaže-len svoj cilj Ojstrico. Pa nij mogoče kar bližati se Ojstrici, ampak moraš iti v globoko rupo, ktere en del je planinsko jezerec napolneno z dežev-nico in s snežnico. Tukaj napajajo pastirji svojo drobnico, ktero okolo po širokih vrhuncih pasejo in radi oni ponujajo potovalecem solčavskega sira in kislega mleka.

Ko smo vže videli Ojstrico, bilo je „le na-prej, le naprej“ naše geslo, ker bila je četrta ura popoldne in radi bi gledali iz Ojstrice solnčni za-hod. Tako smo došli v podgoro Ojstričino. Pa kako smo se začudili, ker vidimo med takim ska-lovjem lepo zeleno ravnino kakih tri sto korakov dolgo in ravno toliko široko. Imenujejo to rav-ninco „Korošca“. Tukaj je merzel studenec, ki lije hladno krepčalo žejuim popotnikom. Tukaj

Gosp. M. Herman v Ptui	250 „
„ dr. J. Razlag	250 „
„ Viljem Pfeifer na Krškem	250 „
„ Rodoljubi na Goriškem	250 „

Ti možje so tedaj položili temeljni kamen „Slov. Narod-u“ in radovoljni vložili svoje svote, čeravno so skoro gotovo vedeli, da se jim bodo težko kedaj vračale. S temi 6000 gold. nij bilo mogoče zvršiti vso idejo podvzetja in ob enem ustanoviti tiskarno. Tedaj se je sklenilo, čem prije mogoče začeti z izdavanjem pol. lista.

Duša vsakega lista pa je urednik. In posrečilo se je podvzetnikom, najti moža, ki je z nenavadno bistrostjo duha družil najgorkejšo domo- in rodoljubje in ki je imel neprecenljivo naravno nadarjenost, svojim milim čutom dajati isto obliko, ki je bila najbolj primerna predmetu in segala najgloblje bralcem v srca. Anton Tomšič, katerega prerano zgubo še zdaj čutimo, prevzel je težko nalogo, v najburnejših časih političnega gibanja, ko nas je na steno pritiskala Beust-Giskova vlada, sami pa smo needini v načelih se gubali med odločno narodno-federalistično in mehkužno oportunistno politiko, v teh časih je Anton Tomšič pogumno in neprestrašeno branil narodne pravice in se do poslednjega diha svojega življenja neomahljivo držal načel, ki jih je izrazil v programu lista „Slov. Narod-a“ razposlanem 2. aprila 1868. „Poroštvo obstanka in vspešnega razvijanja avstrijske države vidimo edino le v obveljavi federalističnih načel. Edino le federalistična načela dajejo celokupni državi, kar je državnega in vsem državnim udom, kar je njihovega. Torej se bo poganjal „Slovenski Narod“ državi in narodu na korist in spas za združenje vseh Slovencev v jedno administrativno celoto“. In v 1. uvodnem članku to glavno točko programa jasni s prepričalnimi besedami in končno zakliče: „Tudi za Slovence ne prestanejo sedanje muke in žalosti, dokler ne dosežejo imenovanega cilja . . . zato se nam je truditi z vsemi duševnimi močmi, z vsem pogumom, kateri se ne ustraši naj večje žrtve; kajti narod, kateri ne more pokazati nobenega žrtvujočega čina tudi nij vreden, da bi ostal med narodi.“ (Dalje prilb.)

Preširnova slavnost na Vrbi.

Prostora in časa nam manjka, da bi že za ta list na drobnejše popisali narodno slavnost v spomin Franca Preširna, ki se je vršila 15. t. m. Pridrževaje si torej obširen popis za prihodnji list, povemo denes v kratkem: da je ta slavnost sijajno izpala in si sme pisateljsko društvo čestitati, da je kaj tako velikanskega srečno izvršilo.

ima ovčji pastir malo utico iz samega kamena brez malta napravljeno, kjer smo svoje reči pustili, da bi leže v hrib šli; kajti pred nami visoko v sinji zrak je molela siva Ojstrica iz apnenca ter nas klicala na svoje teme. Nastopimo najtežjo pot in le s hribskimi palicami smo si naprej pomagali od skale na skalo, od pečine do pečine. Kmalu pa se izgubimo tako v pečevji, da ne bi mogli dalje brez vodnika, ne vedoči, kje je Ojstrični vrh. Šli smo tudi po snegu in ledu kratek čas. Kterim je motila visočina glavo, skušali so iti tudi po štirih, le naš neustrašeni vodnik je skakal kot jelen iz nevarnosti v nevarščino. Na Škarje (tako imenujejo Ojstričino zvezo z Brano) prišedši si malo odpočinemo. Tu ne rodé več tla nikake zelenjadi in obstojé le iz razpokanega in lahko lomljivega apnenca, kar je zadaj gredočemu pogubno, zato-rej je ta del pota najnevarniši. Pa nič se bati nij treba. Kdor veliko sveta premeri in ima krepke noge, se tu gori prikobaca, ako ne po dveh, pa po štirih. Tako smo tudi mi dospeli na od vseh strani iz vrtoglavega propada navpik moleči vrhunec. Vse nas je neka divna moč obdala in groza nas spreletavala. Dolgo smo stali brez glasu s trepetom obziraje prirode krasna čuda. Srce nam je trkalo hitreje od veselja in solze nam je rodila radost. O blagi razgled na vse štiri strani! Proti severu leži pred tebo cela Koroška

Nazočih je bilo okolo 6000 ljudi. Kot edini svoje vrste, in kot primerno največji se sme ta narodni shod na čast spomina Fr. Preširna smatrati zavoljo tega, ker se je slovenska inteligencija iz vse Slovenije udeleževala tako mnogobrojno, kakor še nobenega narodnega shoda ne. Več, kakor rečeno, prihodnjič.

Občni zbor slovenskega pisateljskega društva v Ljubljani.

Občnega zbora pisateljskega društva 14. t. m. se je udeležilo kacic 40 udov. Med temi imenujemo imena po slovenstvu bolj ali menj znana, gg: Davorin Trstenjak, dr. Razlag, dr. Vošnjak, prof. Erjavec, prof. Pajk, prof. Francelj iz Varaždina, dr. Zarnik, dr. Lavrič, dr. Pavlič iz Velikovca, dr. Ribič iz Maribora, prof. Pleteršnik, prof. Vil. Zupančič, prof. Vodusek, Noli, Stres, Klavžar, župan Doljak, dr. Samec, prof. Levec, Parapat, Tanšek, Ogrinec, Tomšič, župnik Ripšl, Jurčič itd.

Sejo je odprl predsednik, g. Davorin Trstenjak s sledečim ogovorom:

Slavna gospoda!

Mi smo se sešli denes k prvemu občnemu zboru slovenskega pisateljskega društva. Njegov namen Vam je vsem dobro znan, ne samo iz člankov, ki so se o tej zadevi pisali v javne liste, nego tudi iz družtenih pravil. Potrebo tacega društva so spoznali po večini slovenski pisatelji sami, in svojim pristopom potrdili svoje prepričanje, a tudi mnogo družih prijateljev slovenskega slovstva se je oglasilo pri našem društvu, in upamo, da še se jih bode več, ko bodo videli njegovo blagotvorno delavnost. Kakor vse na svetu ima svojo prijazno in neprijazno osodo, tako tudi naše mlado društvo je že takoj v svojem početku zadela edna nemila osoda po zgubi dvoji skoz vse svoje življenje delavnih udov, možev bistrih po svojem duhu, in poštenih po svojem srcu. Prvi je bil Nestor slovenskih pisateljev na Kranjskem, blag mož, izvrsten služebnik sv. cerkve, skrben povspesitelj narodne omike, enako srečen kot pesnik in skladatelj, in učen slovničar, sicer starec po truplu a mladenič še po duhu. Znan Vam je vsem, in pisateljsko društvo bode skrbelo, da se mu ne postavi samo duševen spominek v obširnem životopisu, temuč tudi čeden njegovim zaslugam primeren materialen spominek. Mi v našem prvem zboru pa smo dolžni njegovo ime poslaviti, in jaz predlagam, da se iz svojih sedežev vzdignemo in pozvonimo slavnemu pokojniku, ki je tako čuteče zapel miložalostno pesem: „Pojo, pojo zvonovi“ — tje gor v eterske cvetove, in na ves glas vskliknemo, Slava slavnemu Blažu Potočniku. (Slava!)

Drugi bivši ud našega društva je še mlad mož, in ravno ko je stopil v predvor Minervin — zgrabila ga je nemila smrt. Ljubil je svojo domovino goreče in ljubezen do omike narodne bila mu je globoko v srce zrastle. Na leposlovnem in gledališkem polji je bil eden najdelavnejših slovenskih pisateljev, in pokazal ne samo estetično svojo izobraženost, nego tudi izvrstno spretnost v svojih spisih. Kadar se bodo slovenski rodoljubi in rodoljubkinje zabavljali pri gledališčinah igran po njem poslovenjenih, in posluškovali gladki slog v dialogih, bode jih obšla miložalostna čut, in marsikateri bode gorko izdesnil: Škoda za to izvrstno slovstveno moč, da nij smela dolže delovati. Naj bode njegova delavnost, ki se je zraven poklicnih njegovih opravil in vedne bolehnosti res skazala kot železna, mlajšim pisateljem v izgled in spodbuj — mi pa obhajajoči denes njegov spomin stvorimo svojo patriotično dolžnost, in počastimo ga, dokler tudi njegovih rokopisov ne spravimo na svetlo in mu ne postavimo kakšnega dostojnega spominka, z glasnim Slava: Slava blagemu Valentinu Mandelcu. (Slava!) Mi smo darovali svoje uspomene vrlim zamrlim udom, obrnimo se sedaj do živih. Že pri ustanovljajočem zboru sem omenil, kakošne lastnosti najima naše društvo, kakovšen duh naj v njem vlada. Priporočujem vam še enkrat, naj bode neutralen slovstven zavod, in naj ne služi političnim strastim, nego edino vedam in znanostim. Zgodbe nas prepričujejo, da naš narod slovenski ima vse sposobnosti in vse potrebne pogoje dušnega življenja. Naše slovstvo se je v 40 letih lepo pomnožilo, ne samo prosti narod z veseljem sega po knjigah, tudi razumništvo, ki je jedro vsakega naroda, miluje slovenske modrice. A vse, kar se je dosle storilo na slovstvenem našem polji, je bilo nekako razkosano, razkomadano, nij bilo pravega načrta, prave osnove, ki je vendar potrebna, ako se hoče namen narodne odgoje doseči. Združene moči bodo tem pomanjkljivostim odpomagale, spisovatelji domači dobivali podporo, izobrazovalne pomočke, in izkušnost in izvedenost starejih boste početnikom kazale pot do Parnasa. Ako so se dosle iz grde sebičnosti ubijali duhovi, bode naše društvo silna falanga proti vsakemu dušnemu sovražniku napredka. Da oni, ki morebiti iz predsodkov nijso še prijatelji našega društva, izvedo naš skrajni namen, naše težnje, njim tukaj očitno povemo, da naše delovanje ne bode motilo vestij, ne bode omadeževalo krščanske pravosti, v svoj delokrog nijsmo vzeli pretresavanja verskih razodetih resnic, temuč mi bodemo gojili: „litteras et artes, quae emolliunt mores, nec sinunt esse feros,“ — gojevali bodemo

in v daljavi tam Veliki Zvon, ki je imel glavo z meglami ovito, kakor bi žaloval, da zatiravajo tam njegov slovenski narod inorodniki strastnimi napadi na njegovo sveto reč. Proti večeru so v bližini gora Rinka s štirimi glavami, Brana, Dedec, Baba, Konj, pod nogami pa logarska dolina in šumeči slap Savinje, v daljavi pa slovenski velikan Triglav, cela Kranjska z belo Ljubljano, v kateri še je močna slepa ljubezen do inostranstva, in proti jugu in jutru stoji ti pod nogami Kamnik, cela gornja in spodnja Savinjska dolina in v bližini gledaš na hrbet 6489' visoke Radohe. — Stali smo skoro v sredini Slovenije in duh naš je bil nove moči iz krasnih podob. Ko se nam je nasitilo oko, zadonela je iz naših grl lepa pesmica:

Visoko vrh planin stojim

V veselji rajskem tu živim i. t. d.

katere še nismo nikoli z večjo navdušenostjo peli, kot tukaj v grozni višavi; ginljivo taleče donel je jek od pečevja in k našemu začudenju oglašil se v lepi logarski dolini deklica ter jame ravno tako popevati. — Hladna sapica nam je pihljala nasproti iz doline in vetriček pripodi po skalovji meglico, ktera zagrne ves obzor na vzhodno stran Ojstrično. Solnčni žarki od zahodne strani na meglico padajoči ozročili so mavrico, ktera se je počasoma čisto skrožila ter obdajala kot krasen venec senco vsakega na meglici s svojimi sedme-

rimi barvami. Meglica je dolgo mirno ležala in mi smo se veselili divne igrajoče nature. Sedaj je tudi vže luč solnčna hirala, njeni žarki so oslabeli in vtopila se je v svoji zlati bliščobi. Pol-drugo uro smo bili na gori in prehitro nam je čas potekel, morali smo vrniti se zopet v podgoro. Hoja doli je, seveda, težavnejša kakor gori, pa vsak ide z radostjo napolnenim srcem leže. Temna noč je svoje črne peruti črez skalovje prej razprostrla, ko smo došli v podgoro in žarki ponočnih luči razsvitljevale so jasen obok. Pod goro na ravninico Koroško prišedši smo zraven zanečenega ognja položili naše trudapolne ude in pod jasnim nebom prenočili. Po noči je tudi luna blede razlila svojo sreberno belo svetlobo čiez nas, ko nam je pripovedoval vodnik stare povesti. Ko pa je napovedala rumena zarja mladi dan in še berlele lučice na nebu, odrinoli smo ter prišli do solnčnega vzhoda nazaj na goro Desko, kjer smo občudovali vzhajajoče solničice, kako poganja najprej rujne žarke po nebeškem oboki, poslé pa se prikaže trepetajoče v svojem ognjenem veličastvu. — Hoja na Ojstrico ostane nam vsem v blagem spominu, ker nijsmo nikoli toliko čutili in videli v tako kratkem času in priporočamo to hojo tujcem, posebno pa našincem, ki se vozijo za drage novce dalje po svetu, ali krasote svoje mile Slovenije pa še ne poznajo. K—i.

znanosti in umetnosti, ki oblažujejo prav, in branijo pred razdivjanjem. „Vam confratres charissimi rei publicae literariae, bode tore edina skrb razno polje človečjih znanosti obdelovati. In ker je pri nas še dosti priložnega polja, in nij še obdelano nobeno slovstveno polje prav in dobro, bomo z velikim pogumom svoje dušne moči obračali: da se olika jezik, da se razsvetljuje naša zgodovina, da se razsvetljuje naša domača zemlja, da se spozna krasna kraljevina domače prirode, da se vzdigne narodno blago, da izobrazeni del našega naroda dobiva zdravo dušno hrano. Duh slovenski je krepak, mi med slovanskimi narodi znamo postati Atenčani, vsaj božja previdnost nam je podarila dušnih zmožnostij obilo, in lega naše domovine je taka, da smo v vedni dotiki z romanskimi in germanskim svetom, in obraženost velicega dela naroda tolika, da si lahko vse, kar sta krasnega stvarila germanski in romanski duh, prilastimo in presadimo na domača tla. Zraven gotovo bode bistri duh slovenski tudi obilo izvirnega stvarjal, in tako si pridobival veljavnost pri izobrazenih narodih. Ako je nemška prislovice: „Wissen ist Macht“ resnična, in da je gola istina kažejo dogodbe, nam Slovencem, ki nimamo ni poštevilu ni po političnih položajih potrebne glavniče za velika materialna in politična podvzeta, ravno znanstvene in vednostne moči treba, ako se hočemo obraniti narodnega propada. Torej bodimo marljivi in pridni kakor mravlje in bčelice, pošujmo vsako slovstveno moč; vsak ne more biti veleum, a more koristno delovati v kolu duševnih delavcev. Samemu mi nij še prav jasno, kako se bode delovanje našega mladega društva razvijalo; še le praksis in izkušnje bodo nam davale kažipot, zraven še razsvitljeno svetovanje častitih udov, a začeti moramo, dasiravno utegnemo izprva že tavati po temnem potu. Blaga volja, in nepremakljivi pogled na svrhu, bodeta vse ovire premagala. Zato Vam priporočujem da volite v odbor može, ki so delavni in vsestransko izobrazeni. Tukaj bi bilo osobne simpatije ali antipatije na nepravem mestu, in zelo bi škodovala blagemu namenu našega ne še na trdnih nogah stoječega društva. Ker je eden glavnih namenov našega društva tudi ta, da se v občini zborih prednašajo učeni predmeti, da se po takih govorih navdušuje za domače slovstvo povabljen občinstvo, naj tedaj bode vsacega skrb, da bode pomagal izvrševati to točko naših pravil. Ker pa za to še nismo pripravljeni, in le malokateri je bil že navzoč pri takšnih učenih shodih, nam še tudi manjka potrebnega pravičnega reda. Nemoremo takoj pri prvem občnem zboru terjati takošnih prednašanj, vendar začetek mora biti tudi tukaj in oprostite mi, ako Vas le kratek čas bode trudil z slabo poskušnjo. Vzel sem si za predmet kratko razlogo: o imenu slovenske sojenice, slovenske Moire.

(Predsednik bere učeno razpravo, katera natisneva izide na drugem mestu. Svoje berilo sklepa s temi besedami.)

Končaje svoj govor želim, da bi naše mlado društvo dopala srečna čestitka, dobra sreča, dobra volja, ne pa beda in gorje. Sedaj pa prosim, naj opravljata g. tajnik in g. blagajnik svoja poročila, naj se store potrebne volitve društvenih funkcijonarjev, jaz pa še izrekam svojo zahvalo vsem dosedanjim g. odbornikom in vsem čestitim udom, ki so pomagali mi mojo idejo oživitvoriti.

(Dalje in konec prih.)

Politični razgled.

Včeraj so pričele delegacije svoje zasedanje. Znano je da Slovence v njih zastopa dr. Poklukar (namestnik njegov je grof. Barbo) in Černe (namestnik grof Coronini), ako Černeta sploh še smemo imenovati zastopnika. Najimmetnejša obravnava v delegacijah bode pač posvetovanje o proračunu za vojsko. Vojni minister Kuhn zahteva od leta do leta večje svote za vojaštvo in pričakovati smemo v cislajtanski delegaciji krepko

opozicijo proti gospodu Kuhn. Ogri so bili dozda nasproti vojnemu ministru precej radodarni; letos pa utegnejo tudi oni se upirati ogromnim terjatvam, vsaj ogerski časopisi se ostro protivijo Kuhnovega proračunu. — Pristaviti še moramo, da izmed Hrvatov sede v ogerski delegaciji grof Štefan Erdödy, Jakić, Miškatović (ta dva sta od narodne stranke) in Kršnjavi.

12. septembra 1871 je cesar podpisal ono poslanje deželnemu zboru češkemu, katero priznava češko državno pravo. Nekateri česki listi so zaradi tega besede onega kraljevega pisma na čelu prinesli, drugi pa pišejo uvodne članke primerjaje lanski in letošnji septembra. „Politik“ pravi v svojem članku „k godu septembarskega manifesta“, da sedanja vlada ne samo nič dosegla nij, kljub temu, da se nobenega sredstva za potlačanje opozicije nij ustrašila, nego da je opozicija denes še bolj utrjena. „Sedanja vlada je storila, da so se na Češkem pleva od pšenice ločile, da je češka opozicija zdaj edina in da je izginila ona zaupnost, katera samo slabost rodi. Kraljev reskript od 12. sept. 1871 je ravno tako v Petrogradu in v Berlinu, kakor v Pragi poznan. On je historičen faktum, ki se nikoli ne more nesničen storiti. Beseda legitimnega monarha se pač po premarljivih slugah slučajne začasne vlade lahko strga s sten, nikoli pak ne iz sre njegovih podložnikov, nikoli iz spomina ostalih monarhov. To prepričanje je pri nas trdno, zato tolažno v bodočnost gledamo.“

V Pragi je bil zdaj tudi lastnik „Narodnih Listov“ dr. Julius Grégr zaprt. Poprej je bila v njegovi hiši preiskava, pri kateri pa se nij nič našlo.

Po poročilu nekaterih federalističnih listov bodo 22. oktobra avstrijski federalisti kongres imeli v Innsbrucku.

Berlinski listi pripovedujejo, da bode cesar Franc Jožef v kratkem v Petrograd potoval, da ukrepi obnovljeno prijateljstvo med Avstrijo in Rusijo.

V Genevi zbrani razsodniki, ki so imeli mirno odločiti o alabamskem vprašanju med Anglijo in severno Ameriko, so končali svoje delo. Po njih razsodbi ima Anglija za poškodovane severnoamerikanske ladje plačati odškodnine nad 3 milijone funt. šterl.

Razne stvari.

* (Volitve v „Matičini“ odbor.) Iz Ljubljane je „skrivna narodna vlada“ tudi „sveta vira“ (Vehme) imenovana, razposlala že 4. t. m. nekterim udom slovenske Matice sledeči ukaz:

Visokočastiti Gospod!

Osmi občni zbor slovenske Matice bode, kakor Vam kaže priloženo vabilo, v četrtek 26. septembra.

Na ta veseli god občnega zbora je želeli mnogo društvenikov iz vseh krajev Slovenije, da svet vidi, kako visoko cenimo blagi slovstveni zavod, važen v vsakem, zlasti v sedanjen času.

Vsakemu društvu in zavodu duša je odbor, zato naj se va-nj volijo značajni²⁾ možje, bistrega uma, blagega³⁾ srca in pravega⁴⁾ duha; kajti le taki uspešno vladajo društvu.

V odbor voliti ima pravico vsak Matičar⁵⁾ želeti je, da se volitve udeležijo, če ne vsi, vsaj jako mnogi⁶⁾, toraj tudi taki, katerim ni mogoče osebno pričujočim biti pri občnem zboru. Ker se pa glasovi sila razcepijo, ako volijo nepričujoči, katerim ni moč ustmeno pogovoriti se s svojimi sodruštveniki, zato se je v Ljubljani ustanovil odsek⁷⁾ da za Matičin odbor nasvetuje sposobne⁸⁾ može, ktere Vam kaže priloženi tiskani list.

Omenjeni odsek Vas toraj prosi, podpisite ga sami in dajte ga podpisati vsaj onim druženikom Vaše okolice, ki ne pridejo na občni zbor, in se vjemajo z odsekovim nasvetom. Oni, ki pridejo na občni zbor, pred volitvijo dobé vo-

lilni list, da ga podpišejo tukaj, ako ga že domá niso podpisali.

Podpisani volilni list, prosimo, kmalu pošljite Matičnemu odboru ali tajništvu.

Odsek se nadja, da se, visokočastiti gospod, vjemate z njegovim nasvetom in da si marljivo prizadenete dobiti mnogo podpisov ali posamnih volilnih listov.

Vse za vero, domovino in cesarja! *)

V Ljubljani 4.⁹⁾ septembra 1872.

V imenu odseka za dopolnilne volitve Matičnih odbornikov:

Dr. Jan. Bleiweis. Dr. E. H. Costa.

1) Torej vendar slovstveni, v dejanji pa si mislite, da bi, če ne Matiči, pa vsaj nekterim drugim koristilo tudi nekaj obrtnije in kupčije privzeti.

2) t. j. taki, ki po svojem značaju le prikimavati znajo.

3) slovenskega ne treba.

4) zakaj? za slovensko slovstvo ali za obrtnijo in kupčijo, ali da se ložej drugod poskušajo politične harlekinade?

5) vendar le po nasvetu „skrivne vlade“, sicer se volilci javno sramote (glej „Novice“ konec februarja 1872.)

6) Bog pa ne daj, da bi „jako mnogi“ po svojem prepričanju ravнали.

7) govori se že dve leti, da je v Ljubljani taka nezmojljiva, vsemogoča in vsevedoča skrivna vlada, katera izduhta gole modrosti, ki jih morajo razna društva se soglasnim prikimavanjem potrditi, da se potem svetu (urbi et orbi) naznanijo; kdor pa je drugega mnenja, se uvrsti med osobne sovražnike mogočnih dveh vladarjev, med odpadnike, nevernike in nemškutarje. — Tukaj se je ta skrivna vlada prvokrat javno pokazala in se mora že jako močno čutiti računajoč na večletno slepljenje nemislečih, ali pa je izigrala svojo zadnjo karto. Ko so naši državni poslanci pod Hohenwartom na Dunaji bili, niso imeli nobenega kluba, nobenega posvetovanja med seboj o prevažnih prasanjih za spravo med narodi, ker jim dr. Costa ničesar nij povedal, kar je izvedel od merodajnih krogov, ker še takrat nij potreboval prikimavanja in je menda po načelu: „do ut des“ le svoje železniške koncesije zasledoval. (Glej V. Stritarjev sonet.)

8) naša skrivna vlada mora imeti nenavadne pojme o „sposobnosti“ za slovstveni zavod. Eden priporočenih je več let spisoval vabila k čitalničnim veselicam v Ljubljani po 5 do 8 vrstic in čeravno je doktor (mož se zove Poklukar), naredil po dvakrat toliko slovniških pogrešk, kakor kak deček I. šole; drugi je za slovstvo sposoben, ker je nekdanj s Kočevarji tržil in svak enega skrivnega mogotca; spet eden „pisatelj“ je normalko z dobrim vspehom dovršil in ker je od njega prikimavanje prej pričakovati, kakor od pisateljev in visokošolcev, je „sposoben“; še eden je rojen Nemeč, ki se bode sam najbolje čudil, kako bi njemu mogoče bilo delovati za slovenski slovstveni zavod in ki bode v svoji poštenosti sam depreciral temu, da bi kteremu zares sposobnemu slovenskemu učenjaku zasedal prostor. Vendar dr. Costa bi vsaj enega tovarša svoje narodnosti rad imel, ergo je „sposoben“.

9) celó ljubljanski odborniki Matice so vabilo k občnemu zboru še le 8 dni pozneje dobili. Vse za prikimovanje neslovenskim političnim in narodnim harlekinom! ali pa vse za napredek in razvoj edinega slovenskega slovstvenega zavoda!

* (Višja sodnija za Slovence.) „Pravnik“ piše: „Višjih sodnij je v zapadni Avstriji devet, na Bavarskem pa pri 4,800.000 stanovnikih sedem, torej pride v tem kraljestvu na 700.000 prebivalcev ena višja sodnija. Pri nas so tako razdeljene: Na Tirolskem in Predarelskem v Inspruku za 850.000 ljudi; na Dalmatinskem v Zadru za 400.000 lj.; na Primorskem (Istra, Trst, Gorica) v Trstu za 520.000 lj.; na Spodnje- in Gornje-Avstrijskem in Solnograjskem pa v Beču za 3,200.000 lj. le ena; na Štirskem, Kranjskem in Koroškem v Gradci za 1,800.000 lj. tudi samo ena; na Moravskem in Sležkem za 2,300.000 lj. samo ena v Brnu; na Gališkem, Krakovskem in Bukovinskem za 5,000.000 lj. dve višji sodniji v

*) Kaj šenta ima „cesar“ s slovensko Matico opraviti? Stavec.

Lvovu in Krakovu; na Českem za 5,100.000 lj. tndi samo ena v Pragi. Da to nij prava razmera, je na prvi pogled razvidno. Višje sodnije poslednje imenovanih dežel so torej primorane razdeliti se v več odlomkov ali odsekov, ker sicer ne bi mogče bilo izdelovati ogromno gradivo in sicer v mnogovrstnih, tudi malenkostnih kazenskih rečeh, potem v trgovinskih, menbenih in rudarskih zadevah, v navadnih državljskih pravadah in v neprepirnih rečeh, zadnji čas tudi o vojaških osebah. Da to razkosanje nij koristno starodavnemu razlaganju postav in načelnemu stanovitno dobremu pravosodstvu, kažejo žalibog le pregostokrat nasprotna razsodbe v popolnoma enakih primerljajih. Pričakovati se sme, da bode nova uredba sodnij z novimi postopniki v državljskih in kazenskih rečeh tudi tej pomanjkljivosti odmogla in da se vsaj za en milijon Slovencev vstanovi višja sodsodnija v zemljepisnem središči — v Ljubljani. Ta želja je oprta na znanstvene in dejanske razloge, torej se bode prej ali slej tudi izpolnila, ker nima nobenega političnega ali narodnega zadržka proti sebi. Ravno tako se naj drugot pomnoži, oziroma primerno razdeli število višjih sodnij, da se leže ohrani svetost pravosodja.

* (Zavratna agitacija.) Od več strani smo od najzanesljivejših rodoljubov čuli, da, akopram se gosp. Costa nij predrznil dolgo let že na narodnem polji delajočega dr. Razlaga izpustiti javno iz listine kandidatov za „Matičini“ odbor, temuč ga je „pustil“ kandidirati, — da isti Costa pošilja duhovnikom (to se ve samo tistim, ki se dajo od njega kot marijone za špago gori in doli vleči, lističe), na katerih je zapisano, naj se dr. Razlag v Matico ne voli, temuč namestu njega — nekov slovstveno in politično obskurni ljudski učitelj Močnik po imenu! Nemec Costa bi rad pri nas vse pod svojo komando dobil, za to rabi same prikimalnike v odborih.

* („Pravnik slovenski“) je ravnokar izšel na štirih polah (za julij in avgust) in ima ta-le obseg: O potepinstvu. — Veljavnost zaveze obresti od ktere glavnice plačevati v polni izmeri brez vsakega odtegovanja. — Za dejanje hudo delstva javne posilnosti po §. 81 kaz. zak. je potrebno, da je rabljeno pretenje oblastnijsko osobo zares v strah pripravilo. — Menjično zastaranje se ne pretrga s priznanjem resničnosti dotične menjične terjatve. — Predpisi zastran zidanja novih in pripravljanja že obstoječih stavb blizo parovoznih železnic. — Motenje posesti nij omejenje občinskega vodotoka. — §. 456 obč. drž. zak. ne velja za primerljaj izvršne rubeži tujih reči. — Gostilničar je odgovoren za robo popotnikov, ktera je bila prinesena v njegovi družini pristopne prostorije. — Pristojnost političnih ali šolskih oblastij zastran davščin šolskim in cerkvenim služabnikom in zastran prepisa šolskega nepremakljivega imetka. — O naredbah politične izvršbe se ne more toževati pred rednim sodnikom. — Z izvršbo se pretrga zastarenje na tri leta omejene predprave davkov in zemljiščne odveze. — Za mrtvega se sme izreči, kdor je bil v krvavi bitki, akoravno nij dokazano, da je bil smrtno ranjen. — Kdo je „delavec“, za kterege ima stroške ozdravljanja plačevati tisti, ki mu delo daje? — V §. 6. ces. patenta od 10. oktobra 1849, št. 412 drž. zak. zemljiščnim in hišnim posestnikom pristojēja pravica se z neizvrševanjem izgubi in se pozneje ne oživi več. — Ako se za brezplačno zastopano stranko izterja kaj denarja, se imajo njenemu brezplačnemu zastopniku iz tega plačati ne samo gotovi stroški, temuč tudi zamuda in zaslužek. — Pozvedba zvedencev oziroma pretenba na večni spomin se ima na zahtevanje razlastenca tudi brez dokaza nevarnosti v zamudi in ne gledé na nasprotnikove vgovore dovoljevati, ako lastnik nij zadovoljen z odškodnino po upravni poti izrečeno. — Pridobitev vknjižene terjatve po izbrisu vsled plačila opravljenem pri skupno zastavljenem posestvu. — Razpis c. k. ministerstva za deželno brambo od 10. maja 1872, št. 3791 zastran preskrbljenja deželnih brambovcev, ki so o svojem

službovanji v stoječi vojski postali nezmožni. — Soud političnega društva sme le biti, kdor je dopolnil 24. leto svoje starosti. — Odgovornost zemljemerca za nesrečo pri delanju železnice vsled podkopanja zemlje. — Vgovor neprištetega dedarja se zavrže zavoljo nedoločnosti prisega. — Občinski ponočni čuvaji spadajo k osobam v §. 68 kaz. post. navedenim in njih razžaljenje je prestopok §. 312 kaz. post. — Tožba železniškega društva zastran ničnosti v razlastilnem ravnanji opravljene in s pritožbo ne spodbijane cenitve zemljišča nij pripustljiva. — Sodnijsko pozvedovanje o domovinskem pravu nij odločilno. — Kdaj se sme silama dovoliti služnost za vodno napravo? — Odvetniki imajo revne stranke brezplačno zastopati, akoravno bi se ustno in brez odvetnika obravnavalo. — Vpeljanje dražbinega kupca v posest prodanega zemljišča. — Postava o zvrševanju razlastilnih razsodb v železnocestnih stvarih. — Zastran preskrbljenja nezakonskih otrok po

očetu. — Svojeročni podpis dolžnika pod vgotovljenskimi pismom stvara že pol dokaza gledé njegove resničnosti, kateri se more dopolniti z domirno prisego. — Po civilni pravni poti se ima rešiti prašanje, ali ima poprejšni patron še odrajtovati za šolo drva. — Vodna postava.

* (Nemčurska geografija.) Povodom prepovedi tabora v Renčah od strani okrajnega glavarstva v Gorici je telegrafiral nek nemčurček iz Ljubljane v „N. Fr. Presse“: „Napravljen je tabora v Kočevji (sic!) je od okrajnega glavarstva v Gorici prepovedano.“

* (Cukra iz repe) se je v pridelovalnem letu 1871/72 v Evropi napravilo 17.300.000 centov. Od tega spada na Avstrijo (kjer posebno na Českem mnogo cukra iz repe napravljajo) 3.250.000 centov.

Listnica opravištva. G. v. Škr. . . . c v Kr. Narodni ste do konca leta 1872. — G. P. Gr. Pf. v P. Do konca t. l.

Oznaniilo.

1. oktobra t. l. se začne šolsko leto na slovensko-nemški šoli vadnici, ktera je zedinjena s c. k. učiteljskim obrazovališčem v Mariboru.

Na tej šoli se bode učilo po obnem učilnem načrtu za ljudske šole.

Vsak učenec, ki v to šolo vstopiti želi, naj se po svojih roditelj ali njenih namestnikih oglasi 30. septembra t. l. dopoldne od 8. do 12. ure pri vodji c. k. učiteljskega obrazovališča, in naj se izkaže s krstnim listom, če bi pa bil že poprej na kakej drugi šoli, tudi s spričevalom preteklega šolskega leta.

Sprejemali se bodo otroci, kateri so slovenskega jezika zmožni in kateri so šesto leto svoje starosti dovršili. (182—1)

V Mariboru, 14. septembra 1872.

C. k. vodstvo.

brez zdravlila

Na prsih in plučah

bolani se po naravnem potu tudi v obupnih in od zdravnikov za neozdravljive razglašanih slučajih radikalno ozdravljajo

brez zdravlila.

Po natančnem popisu bolezni pove pismeno ved

Dir. J. H. Fickert, Berlin.

Wall-Strasse No. 23.

Honorar 5 gld. a. v., ki se naj pismu prilozili.

(162—5) brez zdravlila

Realna gimnazija v Ptujl.

V ravnateljski pisarni bodo se dijaki v vse štiri razrede sprejemali dne 28., 29. in 30. septembra od 8—12 dopoldne. (180—2)

V Ptujl. meseca septembra 1872.

Ravnateljstvo realne gimnazije.

Mesto zdravnika.

Podpisani župan naznanja p. n. gospodom zdravnikom, da je za nadomestiti s 1. oktobrom t. l. na Vranskem mesto zdravnika. Gospodje zdravniki, kateri imajo akademične grade kot doktori zdravilstva, so slovenskega jezika popolnoma zmožni in pripravljeni svojo prakso tukaj zvrševati, naj blagovole obrniti se do konca tega meseca s potrebnimi spričevali na podpisano županstvo. Tudi se prevzame lahko hišna lekarna poprejšnega g. zdravnika.

Na Vranskem, dne 8. septembra 1872. (175—3) Župan: **Pajk.**

Mladenič, (181—1)

22 let star, prost od vojaščine, izučen v slovenskem in nemškem jeziku in v kupčijstvu, 2½ let rudniški uradnik, bi rad s 1. novembrom drugo službo dobil. Več pove opravištvo tega lista.

Borzni komptoar in menjavnica dunajske komisijonske banke

Schottenring 18,

prejema vse kakor koli imenovane bankne, menjaške, in borzne posle.

Naročila na tukajšnjem trgu in iz provincije se jako naglo, reelno in promptno izvršujejo in se vrednostni papirji in valute po borznem komptoar kupljene z obzirom na vsakokratno stanje denarnega trga pod najbolj cenimi pogoji obdeljujejo.

Poslovne prostornosti so vsak dan od 9. ure zjutraj do 6. ure zvečer brez prenehanja občinstvu odprte.

(131—15)

se spoštovan gospodom in gospem, ki imajo občirna znanstva med tukajšnjim prebivalstvom, precej daje. Potrebno niti stroškov, nego samo delavnosti. Adr. pod „Zaslužek“ sprejema adm. tega lista franko za pošiljanje naprej. (174—2)

lep postaranski zaslužek

(171—3)

Prva javna višja trgovska učilnica

na Dunaji, Pratterstrasse Nr. 32.

CARL PORGES, direktor.

Predavanja se začnejo početkom oktobra, vpisovanje bode od 26. septembra naprej. — Programe po direkciji. Carl Porges, direktor.